

ser finde Udtryk i Søs og Handelsretten og i Grossererforeningens Komitee, er nærmest den, at Forpligtelsen til at føre Bøger udvides saa vidt muligt, at navnlig alle Smaahandlende, som Høfere, Marstrandjere o. s. v., fremtidig blive inddragne under denne Forpligtelse. Derfor fremhæver ogsaa Søs og Handelsretten i sin Betænkning, at den ganske vist anser det for meget tvivlsomt, om det ikke vilde være bedre at følge det tydste System, men idet den lægger stor Vægt paa, at Bogføringspligten udvides til Høfere osv. mener den at kunne slutte sig til Forslaget i Hovedtrækene, „særlig begrundet deri, at der for de Handlende, der ere mindre kyndige i Bogholderi, ikke ved en saa almindelig Forstrift som den, der indeholdes i den tydste Handelslov, gives tilstrækkelig Veiledning til et fyldestgjørende Bogholderi“. Det er altsaa væsentlig under Forudsætning af, at Loven udvides til at omfatte Smaafolk, der paa Forhaand kunne antages ikke at være lynderlig kyndige i Bogholderi, at Søs og Handelsretten — under Tilslutning af Grossererforeningens Komitee — oprindelig har ment at kunne anbefale Forslaget. Men nu er jo Forholdet det, at Loven, saaledes som den er forelagt, nepos ikke omfatter disse Smaahandlende. Altsaa, det Motiv, der oprindelig har talt, om end betinget til Fordel for Forslaget, er bortfaldet. Naar man ikke vil udstrække Loven til at omfatte egentlige Smaahandlende — hvad jeg heller ikke er uden Betænkning ved — saa bortfalder ogsaa den Betragtning, der anser de detaillerede Forskrifter som en nødvendig Veiledning. — Tilgaalet kan jeg erkjende, at den anden Betænkning, Betragtningen vedrørende Domstolenes Stilling, holder Stik. I Regjeringens Motiver udtales der, at naar Domstolene have at afgjøre, hvorvidt der i paagjældende Tilfælde kan siges at foreligge en nordentlig eller utilstrækkelig Bogføring, saa bør der for Domstolene være faste bestemte Regler, som de kunne holde sig til ved denne vanskelige Afgjørelse. Men jeg kan ikke se rettere, end at dette just er at komme ind paa en saare mislig Bet. Man synes overhovedet at gaa ud fra, at Bogholderi er et Slags dybt Mystorium, noget af det Vanskeligste og Bøværligste for den menneskelige Forstand at gennemtrænge. Sandheden er, at det, at føre Bøger først og fremmest er en ren praktisk Ovelsesag. Man løber naturligvis ikke til, at blive en svæt Bogholder paa 24 Timer. Men Forstaelsen af Bogføringens Principer er Noget, ethvert normalt Menneſte kan lære paa en halv Time; der er ingen Ven eller Kunstner i den Ting. En Dom-

stol har fandelig mangfoldige Gange vanskeligere Ting at stjerne over end det, hvorvidt et fremlagt Regnskab kan siges at være i Orden eller ikke. Men hvis der opstaar nogen Vanskelighed for Bedømmelsen, vilde det i ethvert Tilfælde ikke frembyde nogen Vanskelighed, at indhente Erklæringer fra særlig sagkyndige Folk om, hvorvidt der kan siges at være Grund til at anke over den Raabe, hvorpaa Bøgerne ere førte. Derimod at fastsætte bestemte formelle Forskrifter vil kun føre til, at Domstolene alene se paa de rene Formaliteter, og saafremt disse ere opfyldte, fritjendes Bedkommende, selv om han har gjort sig skyldig i al mulig Svig og Uorden, medens derimod en Anden, der er mindre dreven eller mindre paapasjende i underordnede Smaating, bliver hængende og bliver fanger.

Altsaa jeg ser ikke rettere, end at fra hvilket Synspunkt man end betragter dette Forslag, saa er dets Princip uholdbart, og at Gjennemførelsen i Enkelthederne vilde føre til meget ubelige Følger. Da jeg imidlertid, som jeg har begyndt med at udtale, erkjender, at der muligvis kan være Anledning til at tage Spørgsmaalet om en Revision af de paagjældende Lovgivningsbestemmelser under Overveielse, vilde jeg anse det for heldigt, at dette Forslag, ligesom tidligere er slet, gaar i et Udvalg. Men ganske vist maa jeg tilføje, at Udvalget vilde have at gjøre Forslaget til Gjensind for en fuldstændig Omstøbning, hvis det skulde kunne bringes i en brugbar og hensigtsmæssig Skikkelse.

Messen-Grøn: Jeg er det sidste ærede Medlem meget taknemmelig for hans Foredrag; jeg vil ønske, at det maa blive bekiendt i det Mindste gennem den Presse, jeg holder mig til. Det er et Spørgsmaal, jeg har faaet af mange Kolleger, altsaa af Rådsmænd paa Landet, hvorledes vi vilde stille os i Rigsdagen overfor dette Forslag, og dertil har jeg svaret, at jeg nærede det Haab, at det aldrig blev til Lov. Det vil jeg nu ikke sige mere, efter at jeg har hørt det ærede Medlems Udtalelse. Men skulde Forslaget blive til Lov, som det foreligger, tror jeg, det vilde gaa saadan, at de fleste Rådsmænd paa Landet, Høfere og Signende, blive nødt til at holde saa dyre Kontorister, at deres Forretning umulig kunde bære det.

Jeg skal ende med det, jeg begyndte med, nemlig at bringe en Tak til det ærede Medlem, idet jeg haaber, at han maa blive Medlem af Udvalget og gjøre sin store Indflydelse gjældende der, saaledes at vi ud af dette Forslag kunde faae en Lov, som baade smaa og store Rådsmænd kunde være tjente